

יו"ל ע"י מכון 'אוצרות קאמארא' שע"י מרכז מוסדות קאמארא • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • בית שמש

פנינים על סדר הפרשה
מתוך אוצר ספרי רבותינו

אבני אוצר

אוצר החיים

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ (א, א).

רצה לומר, אמרו רז"ל חזרו ומרן האר"י זלה"ה ע"פ סוד, שבתחלה ברא אלהים את העולם במדת הדין, וכשראה שאין העולם יכול להתקיים במדת הדין, שיתף בו מדת הרחמים, וזהו 'בראשית' כל 'ברא אלהים' שהוא מדת הדין, והיה העולם מתפחד מאוד מגודל הנהגות מדת הדין, על זה השיב הקב"ה לישראל הקדושים 'את השמים ואת הארץ', כלומר איתא בזהר הקדוש (ח"א דף ד ע"ב), כל מלה ומלה דחכמתא אתחדש, אתעביד ריקיען קיימין בקיומא שלים קמי עתיק יומין, והוא קרא לון שמים חדשים, וכן כל שאר מלין דאורייתא דמתחדשין אתעבידו ארץ חדשה, ועל דא כתיב (ישעיה סו, כב) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני, עשיתי לא כתיב אלא עושה, דעביד קב"ה תדיר מאינון חידושין ורזין דאורייתא שמים חדשים וארץ חדשה. ואלו חדושי אורייתא הם מצדיקי הדור שעוסקים בתורה לשמה, וזהו שהשיב הקב"ה לישראל הקדושים שלא יתפחדו ממדת הדין שבראתי בשם אלהים, כי יהיה בכל הדורות צדיקים קדושים כאלה, שהם מתחדשים שמים חדשים והארץ חדשה, שע"ז ימתקו בכל דור ודור מדת הדין.

והוא באופן כמו ששמעתי משם רבינו מרן רבי אלימלך [מליזענסק] זלה"ה, שהקשה, אם נכתבים ונחתמין בראש השנה כל ענינים שעובר על בר ישראל, א"כ למה נוסע בתוך השנה לצדיק הדור שישועו לו מה שצריך לישועה. והשיב, כיון שצדיקים אמיתיים שבדור מחדשים בכל עת שמים חדשים והארץ חדשה, ששם לא נרשם חסרון של האיש הזה על מה שמעכבין לו ישועתו, מאלו שמים והארץ חדשה יכול הוא להושיע לאיש הזה ישועתו.

ועל פי זה פירשתי 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית', רצה לומר, הקב"ה 'המחדש בטובו' בצדיק שיש לו בעולם העשיה הזה כמ"ש (ישעיה ג, י) אמרו צדיק כי טוב, 'בכל יום תמיד מעשה בראשית' ע"י חדושי דאורייתא ותפלתם. לזה כתיב אחר 'בראשית ברא אלהים' שהוא מדת הדין, 'את השמים ואת הארץ' שיתחדש בכל עת מכח הצדיקים אמיתיים שבדור והם ימתקו מדת הדין, ויהיו חסדים טובים חיים ארוכים מזונא רויחא רפואה שלימה עלינו ועל כל ישראל לגדולים ולקטנים אמן.

המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת (ג, א).

ועל דרך הסוד, חטא אדם הראשון היה, מה שהיה הדביקות שלו לעץ כל, והלך שלא בהדרגה, כי היה צריך מתחלה לעשות מעשים טובים ותפלות ויחודים, לתקן בחינות המ"ז דאחור באחור לתכלית התיקון שיהיה זך ונקי סור מרע ואח"כ ועשה טוב, לעשות היוגו החזיר פנים בפנים. וזה היה חטא אדם הראשון, שעשה היחוד פנים בפנים בעת שצדיקין לא נתברר לגמרי בחינות אחור באחור, והיה מה שהיה אח"כ כי נתגרה בו הקטנות, וכל עיקר ציווי עץ הדעת טוב ורע היה שלא לעשות שום דבר שלא בהדרגה, אלא סור מרע לגמרי ואח"כ ועשה טוב.

(היכל הברכה דף נא ע"א)

שפירש רבינו כמה פעמים את הפסוק 'כל מצותיך אמונה' שנתכוין דוד המלך ע"ה שעתיד להיות דור אשר כל המצוות יהיו תלויים רק באמונה, והיינו דור עקבתא דמשיחא שאז יש לתקן את העקביים, דהיינו בחינת עולם העשיה ומידת המלכות הנמצאים למטה במקום החושך וההסתר, ויצטרכו לתקן את הבירורים של מידת המלכות שהיא האמונה השלימה ולהסיר את התגברות השקר והחממות חיצוניות שימלאו את העולם בתחתית העשיה.

ובזה מפרש את מאמר הכתוב (תהלים קיט, פו) 'כל מצותיך אמונה, שקר רדפוני עזרני', חל"ק; ובהשתלם להזדכך ולהתברר האור מעולם העשיה שהוא סוד יעקב יוד עקב כי היוד הם עשר נצוצי הניתנן בעקב שהוא עולם העשיה, כי אז בעקבות משיחא שסוד אדם קדמון הוא משיחא חוצפא יסגא כי אז יתברר חכמות זרות חריצות של שקר רב יוד גאווה וגדלות ואמיקורסית ועיקר להחזיק עצמו באמונה שלימה שאלופו של עולם בכל תנועה ולשתוק ולסבול יסורין וחלישות דעת כמאמר 'כל מצותיך

אמונה' שיהיה דור שכל המצוות יהיו תלויים באמונה ואז בדור הזה 'שקר רדפוני' רודף אחר חי רודף אחר פרנסתי, 'עזרני' אתה. אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים. עכ"ל"ק.

עוד כותב רבינו בספרו זוהר חי (על זוה"ק בראשית ה:): בענין התגברות השקר בדור אחרון:

וכאשר נהפכו עליה ציריה שולטין החיצונים ונעשה 'שקר' שני שינן של שקר, ואז כל התורה והמצוות הם כולם שקר קליפות נגה יצר הרע לית מאן דיתער בתויבתא לרצה לשכינתא לגבי בעלה וצווחין בכל יומא ולילא באורייתא דבעל פה בכמה קושיין וצווחין בה ככלבים ולית מאן דישתדל באורייתא לסלקא בה שכינתא מן גלותא ולייחדא לה עם בעלה.

אוי ואבוי, כמה רחוקים אנחנו מן האמת לגמרי, ונפשי בוכה ומבכה שמים וארץ עמי שלא אדחה מכל וכל ואזכה לסבול יסורים וחרפות וחלישות דעת להיות נידוש בעקב לגמרי ואינצל מן השקר של זוהמת נחש. וכבר התפלל דוד 'כל מצותיך אמונה' יהיה דור שכל מצותיך אמונה יעמדו על אמונה שלימה, צדיק באמונתו יחיה, ואז 'שקר רדפוני' אהיה נרדף מן השקר הרבה, וביקש עזרני כי אין אופן להינצל, ואין לנו להשען להינצל מן השקר אלא על אבינו שבשמים. עכ"ל"ק.

"אמונה" אינה דבר פשוט כלל, יש לעמוד היטב כדי לקנות את האמונה, ובעבור כך צריך לעבור הרבה נסיונות בענייני אמונה, ואז, כאשר מתגבר בעצמו ומסלק הכל לצדדין ומחזיק עצמו באמונה פשוטה, אזי הוא מזדכך ומגיע לידי אמונה, כפי שכותב רבינו בהיכל הברכה (פרשת תצוה):

..ובזה הוא אריכות גלות המר הזה על ידי שכל אחד תופס 'יש' להיות רב ורבי ורבין ועשיר נכבד ומחלוקת וקנאה ושנאה ובאמונה שפלה של חקירות, ואינו מאמין באמונה פשוטה ושלימה דלית אתר פנוי מניה ממש בכל תנועה ותנועה, ויהיה נפשו דבוק

בדביקות אהבה בקונו, ובה יעלה הדעת עד הראש על ידי אמונה שלימה אמונה פשוטה בלב שמח ויקבל הכל באהבה ובשמחה. וזה שער החמשים 'אין' אמונה שלימה פשוטה, ובקל יוכל לדחות קודם שבא לשם לשער החירות באמת והוא על ידי חקירות אנושיות שלא על ידי הקדמות מקובלות ממרן האר"י על ידי תלמידו הרחי"ו דייקא יכול להיות חלילה נקצץ וכופר בעיקר.

כי הרבה נסיונות יעברו עליו עד שיבוא לתכלית אמונה דבוק באלקיו באמונה פשוטה ובלב טהור ואז לא ימות לא מהבלא ולא מחבטא בנפלו, למטה ויתעלה מעלה מעלה אחרי נפילתו ונחבט למטה למעלה מעלה באור וחיות אמיתי.

ולזה שיתגלה ענין זה אמונה ובחינת 'אין' לא היה אפשריות שיאיר בעולם עד שהעבירו את דוד ממלכותו ונעשה הדיוט מתכפר בשעירה, כי מלך אסור לו לירד כל כך, וכשהיה הדיוט קיבל חרפות וביזיונות של שמעי שחירפו נואף ממזר רשע צורר תועבה שאין כמבואר בגמרא, וזה האחרון הכביד צורר תועבה שאין לו חלק בעוה"ב בצרור החיים, וזהו 'רבים אומרים אין ישועתה' כמבואר בדברי מרן סנהדרין פסקו שאין לו חלק לעוה"ב, אבל כל זה לא היה אלא לשעתו, כי בזה שסבר דוד שאין לו חלק חלילה לא בזה ולא בבא והדיוט היה קיבל אותן חרופין וגידופין של שמעי ונשבר לבו בלב אמת טהור אין ממש כמבואר בזהר יתיר עביד ליה שמעי ששפך דמעות הרבה בלב קדוש וטהור לפני קונו ובה המשיך בחינת 'אין' על כל ישראל שיעבדו הש"י בבחינת 'אין' נכנע וטהור. עכ"ל"ק.

עוד כתב רבינו בספר היכל הברכה (פרשת ויקרא) כי ביותר יש להתחזק בענין האמונה בדור אחרון, כפי

זמן אמירת ברכות השחר [א]

מרן הריב"ש סידר הברכות בבית הכנסת, והתחיל 'אדון עולם', אף על פי כן ראיתי הרבה צדיקים וקדושים שסידרו הברכות אחר חצות לילה כמנהג מרן האר"י.

(שולחן הטהור, סי' מו ס"ג וז"ל שם סק"ב)

שער הצדיקים [ט]

התקשרות לצדיק (א)

עיקר שלימות אדם תלוי בדביקות לצדיק אמת באהבה עזה

'איזה חכם בחלק אלוה-ה, הלומד מכל אדם' שנוסע לצדיק ומדבק עצמו לצדיק אמת הנקרא 'כל אדם', 'כי זה כל אדם' (קהלת יב, יג), כי הלומד אצל צדיק אפילו אות אחת הוא פרה ורבה אצלו עד שנעשה כמעין המתגבר באר מים חיים, וזה יקרא 'חכם', כי התורה הוא שלו, באר מים חיים, כמבואר בגמרא (מס' עבודה זרה דף יט ע"א) 'ונחלים מתוך באר' (משלי ה, טו) עיין שם.

ועיקר שלימות אדם תלוי בדביקות לצדיק אמת באהבה עזה, בקשר אחד אמין וחזק, ויכול לבוא למדריגות רוח הקודש ולהשגה עצומה, כי הוא ממש דבוק באלקים חיים ביחוד אצילות 'ויאצל מן הרוח אליו' (במדבר יא, כה), 'ויחכם מכל אדם' (מלכים א' ה, יא), ובלבד שיהיה בלב אמת טהור.

(נוצר חסד פ"ד מ"א)

העיקר על ידי התדבקות נפשו בצדיק אמת באהבה עזה

העיקר על ידי התדבקות נפשו בצדיק אמת באהבה עזה, ונותן בו רוחו, כמו איש באשתו, והיא רוחא מכשכש בו ובויער בו ומתלהט בו לעבודת השם, ורוח הראשון מושכו לדרכו ולשורשו והוא העיקר.

(נוצר חסד פ"ו מ"א אחדות אות ה)

אי אפשר לשער גודל הפעולה למי שמדבק נפשו בדביקות עצום אל צדיק הדור

בעת שמכניע עצמו התלמיד לרב, כלבנה לשמש, בביטול גמור, אזי יתדבק רוחא ברוחא באהבה עזה, 'ויאצל מן הרוח אשר עליו' (במדבר יא, כה) ונחה על התלמיד, זה הוא עיקר ענין רב ותלמיד, שהוא יחוד עצום ונורא. וכן קבלנו שהרמב"ם קורא להר"י אבן מיגאש 'רבתי', שבעת פטירתו של ר"י אבן מיגאש היה הרמב"ם בן חמש שנים, וקרא אותו וסמך ידו עליו, ונחה רוחו של הקדוש עליו, ועל ידי זה זכה להשגה עצומה ונוראה, ובה נעשה לו רבו מובהק שלמד רוב חכמתו ממנו וכו'.

ולזה מגודל התקשרות נפש בנפש שהיה לי עם מורי ורבי דודי רבינו צבי [מזיטישוב], נשבע לי בזקנו הקדוש שבוועה חמורה, שלא יצא מזה [ה]עולם עד שנייח אותי כלי מחזיקי ברכה, וזה היה לי להועיל מכמה שעמדו עלי, ומהארה הזאת הלכתי מעולם עד עולם, ולא נכבה נרי ולא נפלתי ממדריגתי בעזר אדון כל, בכח מורי ורבי שהאיר עלי נפשו ורוחו ונשמתו, כי אי אפשר לשער ולהעריך גודל הפעולה שיש למי שמדבק נפשו ולבו ורוחו בדביקות עצום אל הצדיק, צדיק הדור, וכל דור דור לפי דורו הוא כמשה רבינו בדורו, והחולק עליו או מתרעם עליו חולק על השכינה ומתרעם על הקדוש ברוך הוא (מס' סנהדרין דף קי ע"א), וסופו ליפול בתכלית הנפילה בלי תקומה בעולם הזה ובעולם הבא.

(נוצר חסד פ"ו מ"ג)

ואחר כך מניח תפילין, ואחר כך מתחיל לקבל עול מלכות שמים, דהיינו התפלה והעבודה, ואלו הברכות שייכין גם כן לקבלת מלכות שמים, וזהו שאמר רבינו 'ואחר שהניח תפילין יסדר', כיון דאדחי הברכות ממקום קביעתן, דהיינו בשעתן, טוב לברכן בבית הכנסת" עכ"ל.

מנהג האריז"ל לברך ברכות השחר בביתו

אמנם האריז"ל החזיר עטרה לישנה, ומנהגו היה לומר הברכות על הסדר שנתחייב בהן בקומו משנתו, ולא בבית הכנסת, וכמו שכתב בפרי עץ חיים (שער הברכות פרק ד) "השמונה עשר ברכות, וברכות שיש מן על נטילת ידיים עד ברכת התורה, היה נוהג מורי זלה"ה לאמרם בביתו אפילו בלילה קודם עלות השחר, ומסדרם בכל ברכה וברכה שנתחייב בה, וכמו שאמרו בגמרא וכתב הרמב"ם ז"ל 'כד שמע קל תרנגולא מברך 'הנותן לשכוי בינה, כד משי ידיה, 'מברך על נטילת ידיים' וכו', ואחר כך היה הולך לבית הכנסת מעוטף ומוכתר בתפילין ובציצית טלית גדול, ושם היה מתחיל מן 'אלקינו ואלקי אבותינו' שהוא פרשת העקידה" עכ"ל.

מנהג הבעש"ט ז"ע לברך ברכות השחר בבית הכנסת

אכן הבעש"ט ז"ע נהג לברך ברכות השחר בבית הכנסת בתחילת תפילת שחרית, ודלא כמנהג האריז"ל לברכם בביתו.

וכפי שכתב רביה"ק מוקאמארנא ז"ע (שוה"ט סי' מו ס"ג) "כל אחד לפי מה שהוא אדם, ולפי היום והשעה, יסדר הברכות, או תיכף בקומו אחר שיטהר עצמו, או בבית הכנסת".

ובזר זהב הוסיף (שם סק"ב) "מרן הריב"ש סידר הברכות בבית הכנסת, והתחיל 'אדון עולם', אף על פי כן ראיתי הרבה צדיקים וקדושים שסידרו הברכות אחר חצות לילה כמנהג מרן האר"י, ולכן כתבתי שכל אחד יעשה כפי שטוב לו, ולפי מוחו ומזגו, להאיר על נפשו אורות צחצחות" עכ"ל.

הרי שהאריז"ל היה מסדר הברכות בקומו משנתו, והבעש"ט נהג לאמרם בבית הכנסת, ולכן הרשות ביד כל אחד לנהוג כפי שירצה.

רבינו גם מוסיף להביא ראיה שעיקר זמן ברכות השחר הוא סמוך לקימת האדם ממיטתו מן המבואר בזוה"ק (בראשית דף י' ע"ב) "בשירותא כד בר נש קאים בצפרא אית ליה לברכא למאריה. בשעתא דפקח עיניו היך מברך. הכי הוו עבדי חסידי קדמאי, נטלא דמייא הוו יחבי קמיהו, ובזמנא דאתערו בליליא אסחון ידיהו" עכ"ל.

וכתב רבינו על כך (זוהר חי' שם) "מדברי זוהר נראה שצריך לומר סדר הברכות כשקם ממטתו אחר חצות, וכך נהג מרן האר"י. ומרן הריב"ש טוב היה מסדרן בבית הכנסת, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. וכשאין לו מי יענה אחריו אמן יאמר אחר כל ברכה 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן' עכ"ל.

אמירת ברכות השחר בשעה שמתחייב בהן או בבית הכנסת

נהגו חז"ל תקנו לומר בכל יום ברכות השחר על סדר העולם והנהגתו, שכל מה שהבריות נהנין יברכו להקדוש ברוך הוא בפעם ראשונה שנהנין הנאה זו בכל יום.

וכדאיאתא בגמרא (ברכות דף ס' ע"ב) "כי מתער אומר 'אלהי, נשמה שנתת בי טהורה וכו' ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים". כי שמע קול תרנגולא לימא 'ברוך אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה'. כי פתח עיניה לימא 'ברוך פוקח עורים'. כי תריץ ויתבי לימא 'ברוך מתיר אסורים'. כי לביש לימא 'ברוך מלביש ערומים'. כי זקיף לימא 'ברוך זוקף כפופים'. כי נחית לארעא לימא 'ברוך רוקע הארץ על המים'. כי מסגי לימא 'ברוך המכין מצעדי גברי'. כי סיים מסאניה לימא 'ברוך שעשה לי כל צרכי'. כי אסר המייניגה לימא 'ברוך אוזר ישראל בגבורה'. כי פריס סודרא על רשיה לימא 'ברוך עוטר ישראל בתפארה" וכו'.

הרי שהברכות נתקנו לברך אותן תיכף בקומו משנתו בשעה שנהנה בפעם הראשונה הנאה זו, וכן סדר הברכות הוא על פי סדר הנאות האדם משעת קימתו בבוקר.

אמנם כבר כתב הרמב"ם (הלכות תפלה פרק ז הלכה ט) "נהגו העם ברוב ערינו לברך ברכות אלו זו אחר זו בבית הכנסת", ובטעם הדבר כתב הטור (סימן מו) "לפי סדר הגמרא היה ראוי לברך על כל אחת ואחת בשעתה, ולפי שאין הידים נקיות תקנו לסדרן בבית הכנסת, וגם מפני שרבים מעמי הארצות שאין יודעים אותן, תקנו שיסדרום בבית הכנסת ויענו אמן אחריהם ויצאו ידי חובתן" עכ"ל.

ובטעם הדבר שחז"ל כן נהגו לברך ברכות אלו מיד בקומם משנתם כתב הבי"ח (שם) בשם רבינו יונה (ברכות דף מד ע"ב) "אין ראיה מחכמי התלמוד, שהם היו קדושים, ומתוך כך היו נוהרים ורוחצים ידיהם ועומדין בענין שהיו יכולין לומר הברכות בנקיות, אבל אנו שאין אנו יכולין לזיזר ולשבת בנקיון כל כך, אינו נכון לאומרם עד לאחר נטילה" עכ"ל.

אמירת ברכות השחר בטלית ותפילין

עוד נתפשט המנהג זמנן רבותינו הראשונים שמברכים ברכות השחר בבית הכנסת לאחר עטיפת טלית והנחת תפילין, וברכות אלו הן תחילת תפילת שחרית.

וכמו שכתב הטור (שם) "ואחר שהניח תפילין יסדר הברכות שתקנו על סידור העולם והנהגתו, ואף על גב דמלישנא דגמרא משמע שצריך לומר כל אחת ואחת בשעתה" עכ"ל.

ובטעם הדבר כתב הפרישה (שם) "אפשר לומר דנקט סידורו דר' יוחנן דאמר (ברכות יד ע"ב) 'הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים, יפנה, ויטול ידיו, ויניח תפילין, ויתפלל'. ולהכי קאמר, כיון שבזמנינו הידים עסקניות ואינן טהורות, ואי אפשר לברך הברכות בשעתן, אם כן הסדר הוא כמו שסדר רבינו בסימנים שעברו עד כאן, דהיינו שמפנה ונטיל ידיו, ואחר כך מתעטף בציצית,

א

נעוץ סופו בתחילתו

דברות שלמה לזקה"ק הרה"ק רבי שלמה מלוצק המגיד מסקאהל, מקשר סוף התורה אל ראשיתה, בסוד 'נעוץ סופה בתחילתה', דהנה כתיב לפני הפסוק האחרון בתורה (דברים לד יא) לכל האתות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו, וכתוב בתחילת התורה (בראשית א א) בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ וכו', וידועים דברי הרמב"ן סוף פר' בא שהאותות והמופתים הם עדות על חידוש העולם, נמצא כשאנחנו רואים הניסים והנפלאות ואתות ומופתים כאילו ראינו בעינינו בריאת העולמות, ר"ל כאילו היתה תחילת הבריאה לעיני כל ישראל. עיי"ש מתק דבריו הקדושים.

ב

משה איש האלקים

וזאת הברכה אשר ברכך משה איש הא-להים את בני ישראל לפני מותו (דברים לג א), ועיי"ש בפירוש האוהה"ק שם, שלא נתכנה משה בתואר 'איש הא-להים' עד שברך את בני ישראל.

ולכאור' ענין זה טעון ביאור, כי מה טעם יש בזה ליקרא איש האלקים ע"י נתינת הברכות. ועוד יקשה מדוע לא ברכך משה את ישראל עד הנה, הרי הוציאם ממצרים והנהיגם ארבעים שנה.

ואולי יש לומר ע"ד שנפסק בטוש"ע (אוה"ח קכ"ח) שכהן רווק לא ישא כפיו, ובמדרכי שם משום שאינו שרוי בשמחה, ואי אפשר לברך אלא אם האדם שרוי בשמחה. ומרן בב"י שם מביא ראיה מיצחק אבינו שביקש מעשו שיביא לו מטעמים ואחר כך יברכהו [ואגב יש לציין שבשו"ע שם פוסק המחבר שרווק נושא כפיו, עיי"ש כל העניינים]. ולכאורה יש להבין מה ענין מטעמים וסעודה לברכה, ודברי מרן הבי"צ ריכיים ביאור.

ושמא יש לפרש שכל עוד האדם טורח למלאות חסרונו, אין הוא יכול לברך אחרים כיוון שעסוק בעצמו ובצרכיו הוא. ומילא רווק שטרוד למצוא אשה ולמלא חסרונו אינו יכול להעניק לאחרים כיוון שעסוק במילוי צרכיו שלו. ויצחק אבינו ע"ה כשרצה לברך, רצה לעשות מעשה בשלימות שלא יחסר בברכתו מאומה, ולכן ביקש שיביאו לו מטעמים כדי שלא יהא רעב אפי' במשהו ויהיה בשביעות הגוף, ואז תהיה הברכה מושלמת. ובזה יובן הדמיון לרווק מדוע אינו נושא כפיו וכנ"ל.

ועל דרך זה אפשר לפרש שהרי התורה הק' היא היא מקור הברכה. ומשרע"ה רצה לברך את ישראל עוד לפני זמן רב, אלא שכל עוד שהיה חי היה מרבה תורה בכל יום ובכל עת, ומשה רבנו רצה שהברכה שיברך את ישראל תהיה מושלמת, וככל שתרבה התורה אצלו

כן הברכה תהיה מושלמת יותר, ולכן ברכם רק לפני מותו, כשראה שכבר לא יוכל עוד למלא עצמו תורה.

ולפיכך נקרא איש האלקים, כיוון שנתמלא כל כולו תורה עד שכבר לא היה יכול להשלים עצמו יותר כי עמד לפני מותו וכנ"ל, ולא נשאר לו עוד אנושיות כי היה כל כולו תורת א-להים, וראיה לכך מזה שכבר התחיל לברך, משמע שהתמלא תורה כל כולו וכנ"ל.

ג

עדות על בריאת מעשה שמים וארץ

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. וידוע פירש"י שם שאין הכוונה לפרט כאן את סדר הבריאה שא"כ היה אומר בראשונה, או בראשית כשהבית מנוקד בקמ"ץ. אלא הכוונה היא כעין בראשית ברא - בריאת - שמים וארץ, אז היתה הארץ תהו ובהו. והרי זה נסמך ללא סומך.

ושמא ניתן לומר, שהיות ואין כאן סומך שמגדיר את ראשית הבריאה ומגביל אותה, הרי זו בריאת ללא הגבלה, וזה פירוש בראשית בריאת שמים וארץ, היתה הארץ תהו ובהו וכנ"ל, ואחרי זה נבראו עוד ברואים עד יום השישי שבו נברא אחרון הנבראים שהוא האדם ותו לא, וביום השביעי שבת וינפש ולא ברא עוד נבראים חדשים, כלומר, עוד סוגי חיות ועופות ודגים והרים וימים ואנשים וכו', ששבת מלברוא ומלהמציא עוד בריות מחודשות. אולם עצם הבריאה בברואים נמשך עד היום ותמשך עוד ועוד, והיינו שהבריאה של אותם שנבראו כבר היא פעולה נמשכת והם ממשיכים להבראות בתמידות. ואין זה שהבורא ברא אותם פעם אחת, ואחר סילק ידו מהם, אלא שבכל עת ורגע עדיין ממשך לברוא אותם ומהלך הבריאה ממשך והולך בלי הפסק. כי הלא כן משמע מן הפתיחה של "בראשית בורא", שתהליך הבריאה התחיל בזה ולא נפסק, וגם לא יפסק. והלא כך אנחנו מכנים את הקב"ה בשם "הבורא ית"ש" בלשון הוה, כי הוא ברא ועדיין ממשך לברוא.

ולכאורה מכאן ראיה ומקור לדברי הרב בעל התניא שמסביר זאת באריכות גדולה בשער היחוד והאמונה (פ"א) בשם הבעש"ט, והוא מדגיש שבכל רגע ורגע הבורא בורא מחדש את הכל, וזה לשונו: הנה כתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים ופי' הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו' תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלוכשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם כדכתיב ודבר אלהינו יקום לעולם ודבריו חיים וקיימים לעד כו' כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו ויחזרו למקורן היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל וכמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש וכן בכל הברואים שבכל העולמות עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלזו הגשמית ובחי' דומם ממש אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות מעשרה מאמרות

שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש וכו' עיי"ש בדבריו.

ועל פי יסוד זה יש לפרש את הלאו (דברים כא ג) לא תלין נבלתו על העץ וגו' כי קללת א-להים תלוי. ונלאו המפרשים בפשוטו של מקרא.

ולדרכנו יובן מאוד, כי תליית אדם מת על נס בגובה, הרי זו ההיפך המוחלט של הבורא ית'. כי גויייתו של מת היא היפך הבריאה שמהותה היא חיים ופריחה, ואילו מת הינו חידלון ונבילה. והרי זה ביזיון לבורא, כי הבורא ככיניו "בורא", וזה שבחו של בורא שהוא בורא וממשיך לברוא וכנ"ל, וכאן מקילים בכבודו שמציגים בגלוי ומתריסים בפניו כבי' את ההיפך ממש. ולשון קללה הינו הקלה בכבוד המתקלל. כמו (ויקרא כ ט) כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו. היינו שהקל ופיחת בכבודם.

ולפ"ז יומתקו ויובנו דבריו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס בראשית אות ג) וזל"ק, תירוץ על קושיית העץ חיים (שער א ענף א) למה לא ברא הקב"ה העוה"ז קודם. אמר לנו, שהקב"ה עדיין בורא עולמות בלי הפסק, ואפשר שבעת ההיא יש איזה עולם שמשוה רבנו נותן התורה שם לישראל, וכו' עיי"ש. ודברי קדשו מרפסין איגרא. ולדברינו שהבריאה היא מתמשכת ודאי מובנים וכנים הדברים.

ומצינו (שבת קיט, ב) "אמר רב המנונא, כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית". כלומר, כאילו גם הוא שותף וגורם ביצירה. ואם הבריאה כבר נגמרה מה שייך שותפות, אלא כל כרחך שהבריאה ממשיכה להיבראות וכנ"ל.

ובביאור הדברים נראה לומר שאמירת ויכולו הרי היא הכרה והזדהות ועדות על תהליך הבריאה והשביטה. וזו גופא תיקרא שותפות.

והנה כ"ק אממו"ר זצ"ל פירש את מאמר הכתוב "בראשית ברא א-להים את השמים את הארץ" ע"ד שמצינו (פסחים כב ב) כדנתיא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה. כיון שהגיע (דברים ו, יג) לאת ה' אלהיך תירא פירש. אמרו לו תלמידי רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן, אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה. עד שבא ר"ע ודרש את ה' אלהיך תירא, לרבות תלמידי חכמים.

נמצא ש"את" משמעו תלמידי חכמים, והם נעשים שותפים של הקב"ה במעשה בראשית. (וכמבואר בזה"ק ח"א ד ב), ואם הבריאה נגמרה כבר בששת הימים מה שייך שותפות, אלא ע"כ כדברינו.

וכן עד"ז יבואר כיצד תועיל תפלה לשנות מצב קיים. וכבר נתחבטו בזה רבים וגם רבותינו הראשונים (ראה ספר העקרים מאמר ד פרק יח). ולדברינו שהבריאה עדיין לא נגמרה והיא מתמשכת ואיננה מצב קיים ועומד יובן מאוד.

קורות מלחמת העולם הראשונה בצל הקודש של רביה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא זי"ע

לבל יעבור במ מקרה רעה

בשנת תרע"ד בפרשת קרח בהיותי [הרה"ג רבי ישראל פראנקפורטער זצ"ל] אצל כ"ק אדמו"ר [רבי יעקב משה זי"ע] על שבת קודש בסעודת הבוקר אמר לי רבינו זי"ע לומר 'יום שבתון', וכאשר עמדתי לסיים רמז לי כ"ק שאשיך עוד פעם את החרח 'העם אשר נעה כצאן תעה יזכור לפקדו בברית ושבועה לבל יעבור במ מקרה רעה; זמרתו עוד פעם, וכשעמדתי לסיים רמז לי רבינו זי"ע שוב לומר 'העם אשר נעה', וכה זמרתו כמה פעמים, ואח"כ עמד מכסאו מהשולחן, ולקח עמו איזה אנשים לרקוד, ועניניו נזלו דמעות מאי הפוגות, הרקידה של רבינו זי"ע היתה בבחינת 'גילו ברעדה' במקום גילה שם תהא רעדה (מס' יומא דף ד ע"א), וכה רקדנו לערך שעה, ואח"כ חזרנו לטיש, ורבינו זי"ע ישב בשברון הלב. כשחזרתי ללעמבערג שאל אותי ש"ב הרבני החסיד מוה"ר יונה לעף אם יש חדשות מקאמארנא, סיפרתי לו מהזמר 'יום שבתון', שרבינו זי"ע שר החרוז העם 'אשר נע' כמה וכמה פעמים מתוך בכיות, בקאמארנא שרים בטיש של קידוש 'חי ה' וברוך צורי', 'אסדר לסעודתא' ובטיש של סעודת שבת שרים 'ברוך ה' יום יום', ולפעמים גם 'אז ביום השביעי נחת', ולפעמים כשיש מנגנים שרים 'ברוך א-ל עליון', אבל זה פעם הראשונה ששרים הזמר 'יום שבתון', ולא עוד אלא שרבינו זי"ע שר כמה פעמים וגם בכה, הרי הכל גלוי לפני רבינו זי"ע, והיות ששמענו שאתמול הרגו את הירוש עצר של אסטרייך בסאריעווא, השי"ת יעזור שלא יסבלו מזה בני ישראל אומות העולם עושים חטאים ובני ישראל סובלים.

הסוף היה שמדי אח"כ היתה מלחמה, ומעולם לא סבלה שום אומה כמו שבני ישראל סבלו אז, השי"ת ירחם עלינו ותהיה ישועת ישראל, ומאז זמרו בקאמארנא לפעמים את כל הזמר 'יום שבתון', ועפ"י רוב זמרו רק החרוז האחרון 'העם אשר נעה כצאן תעה יזכור לפקדו בברית ושבועה לבל יעבור במ מקרה רעה; אבל רבינו זי"ע לא רצה לסיים

ברעה, לכן המנגן היה חוזר ואומר 'מקרה רעה בל יעבור במ', חז"ל אומרים (מס' חולין דף ז ע"ב) גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחיהם, שרבינו הקדוש זי"ע יתפלל גם כעת עבור כלל ישראל שיקויים בנו מקרה רעה בל יעבור במ אמן. (שלשלת קאמארנא חלק זכרון קודש אות ע"א)

לעתיד לבוא יפייס הקב"ה את ישראל על כל הצרות שעברו

בשנת תרע"ד נסעתי פעם לקאמארנא על שבת, ולא יכלתי לחזור ללעמבערג מפני שרוסיא כבשה את לעמבערג, יש לי הרבה מה לספר מזה, אבל כעת ברצוני רק לספר מרבינו זי"ע, רבינו נמלט מקאמארנא והיה בסאמבור על חג הסוכות, ובאתי אליו בהושענא רבה, בשמיני עצרת ישבתי בשולחן של רבינו זי"ע והתבוננתי בלחם השחור, החשכות שבביתו, רק שתי נרות על השולחן, פחד בלבבות. הרהרתי בלבי, הנה הכובשים הרוסיים, לא עשו דבר לפולניים, אלא רק לבני ישראל, רק את היהודי לבד מחפשים, כדי לגזול ולבוז רכוש, אם יש ליהודי סחורה מחרימים אותה, אם יש לו חנות שוודים אותו. בקאמארנא ג"כ שרפו הרבה בתים של יהודים, בזו הרבה רכוש יהודי, אחר שהתבוננתי בזה הרבה, הרכנתי עצמי לעבר רבינו זי"ע, ואמרתי לו היום לפני שנתיים הזכיר רבינו דברי הילקוט (תנחומא ויגש ה), בשעה שיבוא משיח יפייס הקב"ה את בני ישראל על כל הצרות שסבלו רח"ל, אבל בני ישראל לא יקבלו הפיוס, הקב"ה יפייס אותם שוב, ולא יקבלו, הקב"ה יפייס אותם פעמים רבות, עד שיסכימו לקבל פיוס. אמרתי לרבינו זי"ע, הנני מודה שבשעה שהזכיר הרבי את דברי הילקוט, היה לי תערומות על דברי הילקוט, האידן יתכן שלא יקבלו פיוסו של הקב"ה, גם היה לי תערומות על הרבי שמספר את דברי הילקוט, בני ישראל שחטאם לפניהם תמיד ומשיגים גדלות הבורא, אם יפייס אותם בודאי יקבלו הפיוס מתוך שמחה, אבל כעת הנני מוכרח להודות שאני מרגיש את דברי הילקוט.

רבינו זי"ע לא השיב לי רק ישב בשברון לב, ולקח קצת לחיים, ואמר, לחיים, זכור ליציאת מ'צרים ראשי תיבות מז"ל, השי"ת יעזור

שלכל יהודי יהיה שוב מזל, ויוכל מיד אחרי יו"ט להיות יחד עם בני ביתו, הבנתי שרבינו זי"ע פעל עבורי ישועה, וכן הוה, באסרו חג בערב כבר הייתי בביתי, שבאמת היתה זאת נסים ונפלאות, יש לי הרבה מה לספר, רק בכח ברכתו של רבינו זי"ע באתי לביתי.

(שלשלת קאמארנא אות ע"ו)

אין לנו שום עצה אחרת כי אם לבטוח בה'

בהיותי בשנת תרע"ד בבית אדמו"ר זי"ע, והיתה אז המלחמה הגדולה, והקול נשמע כי הרוסים גברו על אסטרייך, ועוד באיזה ימים יבואו לקאמארנא, וכל אנשי העיר רצו לנסוע ולברוח לעיירות רחוקות, אך מוכרחים לקבל כתבי רשיון לנסוע, אשר לכן אמרה הרבנית הצדקנית ע"ה לבעלה הצדיק שישלח אחד ממשמשיו לבקש גם כן רשיונות לנסוע, ואמר הה"ק לר' מרדכי גבאי שילך להעירייה ויבקש ט"ז רשיונות על ט"ז אנשים, המשמש הלך ובא חזרה כי אי אפשר לדבר עם הממונה, העירייה מלאה מכל אנשי העיר. כששמע אדמו"ר, אמר, הנה היום הוא עש"ק ואם לא עכשיו אימתי, אשר ע"כ הלך הרב בעצמו עם המשמש, המשמש חזר ואמר כי נשיא העיר ראה את האדמו"ר מן החלון וקרא לחדרו, ורבינו נמצא שם זה חצי שעה, ולאחר שעה בא רבינו זי"ע חזרה לביתו, ושאלו הרבנית ע"ה אם קבל הרשיונות, השיב רבינו, כי אמר לו שישלח אותם עוד היום לביתו, ושאלו אותו הרבנית מה עשה בזמן שהיה שמה, והשיב, כי נשיא העיר דבר עמו מן המצב המלחמה כל הזמן איך שגברו הרוסים, ושאלה הרבנית אבער מיט וואס ביזט דו אוועק געגאנגען, והשיב אדמו"ר בזה"ל, אין בין אוועק געגענגען פערשעמט [הלכתי משם מבוייש].

כאשר שמענו סיום הדברים של כ"ק אדמו"ר אחזנו פלצות, ושאלנו כולנו ביחד מה היתה שמה, ואמר אדמו"ר, הנה אנכי שמעתי מפי הבורגמיינסטער איך שהמצב רע מאוד, וצייר לפני כל המצב, שאלתי אותו אח"כ יאמר נא מה לנו לעשות, והשיב, מה אוכל לומר לכם לעשות, אין לנו שום עצה אחרת, כי אם לבטוח בה'.

וסיים כ"ק אדמו"ר זי"ע, אנכי איש אשר רבים מאחינו נותנים לי מעות שאוכל לפרנס בני ביתי בכבוד, ורוצים שאלמד להם דרך ד', ובטחון בה', ולבסוף בשעת המבחן שאלתי את הבורגמיינסטער שהוא איש פשוט ואינו משומרי שבת מה לעשות, והוא השיב לי, כי אין לנו עצה אחרת כי אם לבטוח בה', האב איך מיד זעהר פערשעמט, מה שלא חשבתי בזו הרגע בעצמי זכותו יגן עלינו. (שלשלת קאמארנא אות ע"ה)

ובעד עמך רחמים שאלי

לאור המצב בארה"ק ותקיים תפילת רבים ע"י קהל אנ"ש בהיכל ביהמ"ד הגדול ביום שישי ערש"ק בראשית בזמן הדלקת הנרות בדיוק תפילת מנחה 10 דק קודם השקיעה

ידידים רוממוך בשידה קדמוך

בכתב מול טוב מהו ולבבית שנהר בדיצה ובחורוהא מעלייחא אל ידינו עה ברוך ובשרונות רוב הנותן, ענף עץ אבות פע"ח שלשלת היוחסין פאר מקדושים, שמו מפארים בשידי הילולים, דמניף ידו מדוב כשרון ותבונה לפאר גליוניו זה מאוצרם הטוב של רבתי"ק לבית קאמארנא

הרה"ג ר' שמואל עוזר קאפף שליט"א

מחבמי ודבני מכון 'אוצרות קאמארנא'

לדגל עון חורוה השדריה באהלו, בתת ה' שמחה במעוט בלידת בנו שידיה'

נעטר לון סדרין במילין קידין בבסא דדכטא מהיכל הכרכה ווארע הודים שיזכה לדאת הודות ישרים וממברכים הרוב נטת דקדושה במסלולת רבותני צדיקי עולם

דור לדור ישיבה מעשיך

בקול צהלה ודינה, ממעמקים נגילה ונשמחה, בשמחת ידינו ענה, דגל מרכבה איש סטולה, דאי וזמך תורה, מקיד אריותא בלב ובנפש הפיצה, דגם לב קח מצדה, אשר ידיו פתוחות ברוח נדיבה וביד רחבה, למען הרבת תורה ודרכה נבול דקדושה למען תפגמי אריותא, לבו הטוב פתח בנעימים לכל קדשי ממלכת קאמארנא, עומד בכל עת ועונה לימין מסודותיו דקדושים, ומסוד בלב ונפש הפיצה אל רעיא מדומנט כ"ק מין אדמו"ר שליט"א, מתוך דפץ לב והואת פנים, דבו ממקום ותולו מחמדים

הרבני הנגיד החסיד המפואר

רבי איתמר מארגירעטען שליט"א

הלא דוא איש אמונים, שמו מפארים בכל מיני הילולים, נודע כשערים, כבדו המעט רוב הפעלים מהרוב הקול לעולמי עולמים, וכאז הדלקידו לדתעטר בשם הילולים, בעטות תפלות לשמו טאה לעולמים

בונה עולמות של תורה תפילה טהרה וחסד במרכז היכלי קאמארנא

בעידן עון חורוה השדריה באהלו, בתת ה' שמחה במעוט

דור לדור ראו עינינו בהיוולד לו נכדו בכבוד

מן לדונג החשוב דרב אלטר אורחן פרייליך נ"י

נעטר לון סדרין במילין קידין בבסא דדרכטא, ארשת שפגני יערב לפניו ברוך שיר ושבח, שיעלה חיווג פיה בקשר של קייסא ובבנין עדי עדי, ויזכה להעמיד דורות ישרים וממברכים בברם בית ישראל מתוך רוב סביה היצולה, חכמת ארונית רבותני דקדושים לבית קאמארנא יעמוד לו ולדו עו אודיו עו עולם לפתוח שערי שפע וישועה למעלה מדרכי הטבע בכרכה עליונה, ויש ו' חסדו מהיכל הכרכה ווארע הודים שיזכה לדות רוב נטת דקדושה בכל יצי"ח בארצות רבתי"ק תהילתן באושר ועושר ודרכות דודת וכל טוב מתוך רוב שמחה ונחת.